

Asia

Komission tiedonanto energian kuluttajien aseman vahvistamisesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi tiedonannon 15.7.2015. Aiheesta on tarkoitus keskustella energianeuvostossa 26.11.2015.

Suomen kanta

Suomi pitää hyvänä, että komissio on kiinnittänyt huomionsa kuluttajien aktivointiin ja vähittäismarkkinoihin tiedonannossaan. Yleisesti Suomi katsoo, että voimavarat eurooppalaisessa harmonisoinnissa tulisi keskittää sähkön tukkumarkkinoille sen huomattavasti suuremman hintavaikutuksen takia. Vähittäismarkkinoiden harmonisoinnissa tulisi keskittyä eurooppalaisella tasolla merkittävimpiin kysymyksiin, kuten edelleen varsin yleisen hintasäätelyn purkamiseen.

On tärkeää, että kuluttajat pystyvät vaikuttamaan energialaskunsa loppusummaan kilpailuttamalla energiantoimittajansa ja reagoimalla markkinoiden antamiin signaaleihin joko aktiivisesti itse tai kolmannen osapuolen auttamana. Kuluttajille tulee taata riittävä pääsy kulutustietoihinsa ja huomioitava myös myyjien ja kolmansien osapuolien tiedonsaanti kuluttajan näin halutessa. Kulutustietojen tietoturvallinen käsittely on tärkeää varmistaa etenkin reaaliaikaisen tiedon osalta. Jälkikäteisen kulutustiedon käsittelyssä on kyse kulutuksen määrästä eikä esimerkiksi käyttökohteista, jolloin tietoturva voidaan mitoittaa eri tavalla.

Asiakkaiden tiedonsaannissa on tärkeää mitä tietoja kulutusmittarilta veloitetaan saatavaksi. Erilaiset sähköiset palvelut antavat huomattavasti laajemmat mahdollisuudet esittää kulutustieto asiakkaille kuin mitä pelkkä mittari mahdollistaa. Koska laskutus perustuu kulutustietoihin, laskutustietojen erillistä raportointia ei tulisi vaatia normaalin laskutuksen lisäksi. Mittauslaitedirektiivissä on asetettu vaatimukseksi, että mittarilta tulisi pystyä lukemaan laskutuksen perusteena olevat tiedot. Tuntimittaustiedon osalta tämä vaatimus on kohtuuton ja myös tässä tulisi pystyä tukeutumaan sähköisiin palveluihin.

Asiakkaiden roolin ja aktiivisuuden edistäminen on tärkeää. Tämän tulee perustua markkinoiden antamiin signaaleihin. On hyvä, että komissio kiinnittää huomioita kuluttajien mahdollisuuteen vertailla energiantoimittajien tuotteita ja tarjouksia ja vaihtaa

toimittajaa mahdollisimman helposti. On kuitenkin varmistettava, että mahdolliset toimenpiteet tarjouksien yhteismitallistamiseksi eivät johda palveluiden kehittämisen rajoittamiseen. Samoin energia-alan mainonnan erityissääntelyssä tulee käyttää tarkkaa harkintaa. Laskun minimitietojen harmonisoinnissa tulee huomioida, että paperilaskun rooli tulee merkittävästi vähenemään sähköisen laskutuksen lisääntyessä. Lasku tulee pitää helppolukuisena, jotta asiakasryhmät, jotka paperilaskua edelleen käyttävät, saisivat siitä suurimman hyödyn. Lisäinformaatio olisi parasta jakaa sähköisesti tarkemman asiakaskohtaisen kulutustiedon yhteydessä.

Suomi kannattaa komission pyrkimyksiä poistaa säännellyt vähittäishinnat. On tärkeää erottaa sosiaalipolitiikan toimet energiapolitiikasta. Asiakkaalle tulee olla selvää mistä laskun loppusumma koostuu. Etenkin erilaiset veroluonteiset maksut, kuten syöttötariffien ja sosiaalisten tariffien kustannukset, tulee selkeästi erottaa energiaan liittyvistä kustannuskomponenteista.

Kuluttajien itse tuottaman energian lisääntyessä verkkoyhtiöiden ansaintalogiikka väistämättä muuttuu. On hyvä, että komissio kiinnittää tähän tiedonannossaan huomiota. Tariffirakenteiden tulee olla jatkossakin kustannusvastaavia ja niiden tulee kannustaa innovatiiviseen verkoston kehittämiseen. Komission kannan mukaisesti Suomi katsoo, että verkkoyhtiöiden tulisi toimia neutraalina markkinoiden mahdollistajina.

Komissio painottaa tiedonannossa, että jatkossa tulee arvioida miten edistää innovatiivisten toimijoiden, mukaan lukien yhteisostojen, saatavuutta asiakkaille. Suomi pitää tärkeänä, että markkinoille tulon kynnykset pidetään mahdollisimman matalana, jolloin erityyppiset toimijat voivat vapaasti kilpailla ja luoda uusia palveluita. Sääntelyn ei pitäisi suosia erityisesti tietyn tyyppisiä toimijoita ja sen tulee kannustaa tehokkaisiin ratkaisuihin. Sääntelyssä tulee selkeästi erottaa verkkoyhtiöiden monopolitehtävät kaupallisista, kilpailullisista palveluista.

Älymittareiden uusien standardien soveltamisessa EU:n lainsäädännössä tulee huomioida maat, joissa älymittarit on asennettu jo ennen standardien luomista, kuten Suomessa. Uusia standardeja ei tule soveltaa jo asennettuihin mittareihin, jotta voidaan välttää merkittävät kariutuneet kustannukset. Myös riittävän pitkät siirtymäajat ovat tärkeitä uusien standardien soveltamisessa.

Pääasiallinen sisältö

Komissio perustaa tiedonannon energiaunionia koskevaan puitestrategiaan, jossa todetaan, että strategian keskiössä ovat kansalaiset, jotka sitoutuvat energiajärjestelmän muutokseen, saavat uusista teknologioista hyötyä energialaskujensa pienentyessä ja osallistuvat aktiivisesti markkinoiden toimintaan, ja jossa suojellaan heikoimmassa asemassa olevia kuluttajia. Komissio jakaa tiedonannon viestin kolmeen osaan: asiakkaiden kannustaminen, älykkäät kodit ja verkot sekä tiedon hallinta ja tietoturva.

Asiakkaiden kannustaminen

Komissio korostaa tarkemman kulutustiedon merkitystä asiakkaiden luottamuksen lisäämisessä ja osallistamisessa markkinoille. Laskujen tulisi olla riittävän selkeitä ja tiedot ajantasaisia. Kulutustiedot tulisi olla asiakkaiden lisäksi olla myös kolmansien osapuolten saatavissa asiakkaan näin valtuuttaessa. Älymittarit ovat tässä kehityksessä avainasemassa. Komissio aikoo tarkastella miten asiakkaat voisivat saada parempaa tietoa kulutuksestaan.

Asiakkailla tulisi olla mahdollisuus toimia aktiivisesti markkinoilla. Sähkön toimittajan vaihtaminen tulisi olla helppoa ja nopeaa. Eri toimijoiden tarjousten tulisi olla vertailukelpoisia ja asiakkaille tulisi tarjota vertailutyökaluja tarjousten vertailuun. Komissio aikoo tutkia vertailutyökalujen minimikriteeristöä ja kehittää laskuissa ja tarjouksissa esittävien tietojen vähimmäistasoa. Tässä yhteydessä komissio aikoo myös jatkaa keskustelua jäsenvaltioiden kanssa säänneltyjen vähittäishintojen purkamiseksi.

Komissio korostaa kysyntäjoustopon merkitystä sähköjärjestelmän tasapainottamisessa. Asiakkailla tulisi olla mahdollisuus valita dynaamisesti hinnoiteltu sähkötuote, joka heijastaa markkinatilannetta. Myös siirtohinnot voisivat heijastaa verkon kuormituksen tilaa. Kuluttajilla tulisi olla myös mahdollisuus tuottaa sähkönsä itse, kuitenkin huomioiden verkoston kustannuksiin osallistuminen. Tästä aiheesta komissio julkaisi samassa erillisen työpäperin. Asiakkailla tulisi olla myös mahdollisuus hankkia sähkönsä yhteisostojen kautta kolmansien osapuolten avustamana.

Komissio aikoo tutkia onko asiakkaiden oikeuksia koskevat säädökset pantu täytäntöön riittävällä tavalla. Valinnan mahdollisuuksien lisääntyessä tulee kiinnittää huomiota myös, että asiakkaat eivät kärsi epäreilusta kohtelusta toimijoiden puolelta. Samoin energiaköyhyyteen tulee kiinnittää huomiota. Komissio aikoo tutkia miten parantaa tiedonkeruuta tältä osin.

Älykkäät kodit ja verkot

Älykkäiden teknologioiden tulisi helpottaa asiakkaiden osallistumista vähittäismarkkinoille. Eri järjestelmien, kuten kotiautomaatio- ja älymittarijärjestelmät, tulisi olla yhteensopivia keskenään. Komissio pitää erityisen tärkeänä älymittarijärjestelmien yhteensopivuutta ja aikoo seurata tarkasti kuinka älymittareita koskevia standardeja noudatetaan.

Komissio katsoo, että verkkoyhtiöiden on tärkeää hoitaa verkostoinvestointejaan ja verkon käyttöä kustannustehokkaasti. Tariffirakenteiden tulee olla kustannusvastaavia ja kannustaa innovatiiviseen verkoston kehittämiseen. Komissio myös katsoo, että verkkoyhtiöiden tulisi toimia neutraalina markkinoiden mahdollistajina.

Komissio aikoo jatkaa älykkäiden järjestelmien tutkimuksen rahoittamista ja korostaa Euroopan rakenne- ja investointirahastojen sekä Euroopan strategisen investointirahaston tärkeyttä älykkäisiin järjestelmiin investoidessa.

Tiedon hallinta ja tietoturva

Tärkeä osa tulevaisuuden energiamarkkinoiden arvonluonnissa juontuu suurien tietomäärien käsittelystä ja laajemmin informaatioteknologian integroinnista energiajärjestelmään. Mittaustiedon haltijoiden tulisikin antaa asiakkaille ja asiakkaan valtuuttamille osapuolille pääsy näihin tietoihin. Energiasektorin tulee pysyä jatkossakin tietoturvan, tiedon yksityisyyden ja tietoturvan kehittämisen eturivissä. Komissio on antanut aiheesta myös omia suosituksiaan.

Tulevat toimet

Energiaunionin tavoitteiden saavuttamiseksi komissio esittelee 10 toimenpidettä:

1. Asiakkaille tulee taata pääsy riittävän tarkkoihin energian kulutus- ja kustannustietoihin, mukaan lukien myös energian lähteet.

2. Toimittajan vaihto tulee olla nopeaa ja yksinkertaista ja tarjousten tulee olla vertailukelpoisia
3. Asiakkaiden tulee olla suojattuja epäreiluja käytäntöjä vastaan
4. Asiakkailla tulee olla mahdollisuus toimia aktiivisesti energiamarkkinoilla esimerkiksi hyödyntämällä kysyntäjoustoa tai tuottamalla ja varastoimalla itse sähköä
5. Kulutustiedon tulee olla kuluttajien päätäntävällän alla
6. Asiakkailla tulee olla mahdollisuus saada kilpailukykyisiä ja läpinäkyviä tarjouksia. Haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat tulee huomioida parhaiden käytänteiden mukaisesti.
7. Asiakkaiden tulee pystyä osallistumaan markkinoille kolmansien osapuolien tai yhteisösten kautta. Kolmansilla osapuolilla tulee olla reilu mahdollisuus päästä markkinoille.
8. Tulee varmistaa, että kodin älykkäät laitteet ovat yhteensopivia ja että älymittausjärjestelmät sisältävät riittävät toiminnallisuudet.
9. Tulee varmistaa kustannustehokas ja vakaa verkkotoiminta, huomioiden erityisesti syrjimätön mittaustiedon käsittely.
10. Tutkimuksen, innovaatioiden ja teollisuuden yhteyttä tulee vahvistaa kodin älykkäiden järjestelmien ja älymittausjärjestelmien osalta kilpailukyvyn kehittämiseksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 194

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Energia- ja EURATOM –jaosto 17.7.2015 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannolla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2015) 339 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tatu Pahkala, TEM, tatu.pahkala@tem.fi, 029 506 4217

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat Hoitaa	energia, sähkön sisämarkkinat, kuluttajapolitiikka TEM
Tiedoksi	ALR, EUE, OM, SM, STM, UM, VM, VNK, YM
